

Norbert Frosztęga¹
Hubert Woźniak²

Skutki dokonania cesji wierzytelności przyszłych z tytułu czynszów najmu przez podmiot, wobec którego następnie otwarto postępowanie restrukturyzacyjne

DOI 10.5604/01.3001.0015.5839

Streszczenie:

W doktrynie oraz judykaturze panuje spór, kiedy i w czym majątku powstaje skutek rozporządzający dokonania przelewu wierzytelności przyszłych z tytułu czynszów najmu. Prezentowane przez naukę prawa cywilnego trzy koncepcje prowadzą do odmiennych konsekwencji prawnych. Praktyczna doniosłość powyższego sporu wywiera daleko idące skutki na gruncie prawa restrukturyzacyjnego, w przypadku kiedy wobec cedenta otwarto następnie postępowanie restrukturyzacyjne. Z perspektywy polskiego prawa prywatnego bardziej przekonująca jest teoria przechodniego nabycia wierzytelności, co w przypadku następczego otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego wobec cedenta sprawia, że wierzytelności powstałe po dniu układowym wchodziły w skład masy układowej/sanacyjnej. Przyjęcie odmiennej koncepcji może uzasadniać badanie przelewu wierzytelności przyszłych z perspektywy bezskuteczności wobec masy układowej/sanacyjnej.

Słowa kluczowe: nieruchomości, umowa najmu, przelew wierzytelności przyszłej, zabezpieczenie wierzytelności, postępowanie restrukturyzacyjne, skutek rzeczowy, bezskuteczność czynności prawnej

The effects of the assignment of future rent claims by the entity against which the restructuring proceedings were subsequently opened

Abstract:

In the theory of law and the jurisprudence of courts, there is a dispute as to when and in whose property there is a disputable effect of making the assignment of future rent claims. Three concepts presented by theoreticians of civil law lead to different legal consequences. The practical importance of the above dispute has far-reaching effects under the restructuring law in the event that the restructuring proceedings were subsequently opened against the assignor.

From the perspective of Polish private law, the theory of the pass-through acquisition of claims is more convincing, what in the event of the subsequent opening of restructuring proceedings against the assignor, that the claims arising after the arrangement date are included in the arrangement/

¹ Adwokat, licencjonowany doradca restrukturyzacyjny, partner w kancelarii Zimmerman Sierakowski i Partnerzy.

² Adwokat, współpracownik kancelarii Zimmerman Sierakowski i Partnerzy.

remedial estate. The adoption of a different concept may justify the examination of the assignment of future claims from the perspective of ineffectiveness against the arrangement/remedial estate.

Keywords: real estate, lease agreement, assignment of future claims, debt security, restructuring proceedings, dispositional effect, ineffectiveness of legal action

1. Cesja wierzytelności

Cesja wierzytelności została unormowana w art. 509 i n. Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny³. Przedmiotem przelewu jest wierzytelność, czyli prawo podmiotowe przysługujące wierzycielowi do żądania od dłużnika, aby spełnił świadczenie⁴. Wierzytelność nierzadko definiuje się jako wiązkę uprawnień i obowiązków wierzyciela względem dłużnika, mogącą obejmować szereg roszczeń wierzyciela o różne świadczenia ze strony dłużnika⁵, dlatego przyjmuje się, że przedmiotem przelewu może być część wierzytelności⁶. Przelew wywołuje skutki sukcesji singularnej o translatywnym charakterze⁷.

Zasadą jest natychmiastowe wystąpienie skutku obligacyjnego i rzeczowego, polegającego na przeniesieniu wierzytelności do majątku cesjonariusza w momencie zawierania umowy przelewu, chyba że przepis szczególny lub strony postanowiły inaczej (art. 510 § 1 k.c.)⁸. Dopuszcza się przelew nie tylko istniejących i skonkretyzowanych wierzytelności, lecz także cesję wszystkich wierzytelności z określonych stosunków prawnych, jeśli wierzytelności te zostaną dostatecznie skonkretyzowane⁹.

2. Przelew wierzytelności przyszłych

Jako wierzytelność przyszłą można rozumieć zarówno taką, która nie jest oznaczona w momencie zawierania umowy przelewu czy to do zasady, wysokości, czy osoby dłużnika, jak i wierzytelność, która jeszcze nie powstała, a nawet nie wiadomo, czy powstanie, oraz jaki charakter będzie miała¹⁰.

³ T.j. z dnia 16 września 2020 r. (Dz. U. 2020 poz. 1740 z późn. zm.), dalej jako: k.c.

⁴ P. Sobolewski [w:] E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 509, teza 1.

⁵ Por. P. Machnikowski [w:] K. Osajda (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, t. 5, Warszawa 2020, s. 161-162 – zwłaszcza w zakresie rozumienia wierzytelności w przypadku jednoczynowych świadczeń oraz zobowiązań złożonych.

⁶ J. Mojak [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. 2 Komentarz*, Warszawa 2021, art. 509, nb. 2.

⁷ P. Sobolewski..., teza 1.

⁸ Por. P. Sobolewski [w:] K. Osajda, *Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna*, t. 3A, Warszawa 2017, art. 510, nb. 2-7.

⁹ K. Zagrobelny, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 1041.

¹⁰ K. Zawada [w:] A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, t. 6, Warszawa 2018, s. 1407.

Przepisy o przelewie wierzytelności nie regulują wprost przelewu wierzytelności przyszłych. *Communis opinio* przelew wierzytelności przyszłej jest *de lege lata* w pełni dopuszczalny (jeśli po powstaniu będzie ona miała charakter cywilnoprawny i zbywalny).

W doktrynie i w judykaturze jest sporne, w czym majątku powstaje przelana wierzytelność sporna – cedenta czy cesjonariusza. W cywilistyce wypracowano trzy koncepcje: teorię nabycia przechodniego lub pośredniego (niem. *Durchgangserwerb, mittelbarer Rechtserwerb*), teorię nabycia bezpośredniego (niem. *Direktwerb, Unmittelbarkeitstheorie*¹¹), oraz koncepcję mieszaną, łączącą obie teorie¹².

Zgodnie z teorią nabycia przechodniego, w Polsce reprezentowaną zwłaszcza przez starsze orzecznictwo¹³, w momencie zawarcia umowa przelewu wierzytelności przyszłej wywołuje wyłącznie skutek obligacyjny, a do powstania skutku rzeczowego konieczne jest urzeczywistnienie się samej wierzytelności. Wierzytelność taka powstaje w majątku cedenta i w sekundzie jurystycznej zostaje przeniesiona do majątku cesjonariusza¹⁴.

Natomiast teoria nabycia bezpośredniego¹⁵ głosi, iż wierzytelność przyszła powstaje od razu w majątku cesjonariusza¹⁶. Przelew wierzytelności przyszłej jest czynnością o skutku zobowiązująco-rozporządzającym, z tym że skutek rozporządzający następuje dopiero w chwili oznaczenia wierzytelności (art. 510 § 1 w zw. z art. 509 k.c.).

Z kolei teoria mieszana wskazuje, że w zależności od typu wierzytelności przyszłej, wierzytelność powstanie albo w majątku cedenta, albo od razu w majątku cesjonariusza¹⁷.

¹¹ J. Kuropatwiński, *Umowne rozporządzenie wierzytelnością przyszłą*, Toruń 2007, s. 267.

¹² *Ibidem*, s. 268.

¹³ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2017 r., III CSK 129/16, Legalis nr 1618173; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 210/07, Legalis nr 95716; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 157/05, Legalis nr 92766; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2003 r., V CK 169/02, Legalis nr 61172; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2003 r., V CKN 345/01, Legalis nr 58247.

¹⁴ B. Lackoroński, *Skutki czynności prawnych w czasie*, Warszawa 2019, rozdział II, § 3, pkt III, ppkt 7; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2002 r., III CKN 346/01, LEX nr 345523.

¹⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2018 r., I CSK 472/17, Legalis nr 1746754; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, Legalis nr 1460333; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2017 r., III CSK 274/16, Legalis nr 1657907; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2015 r., I CSK 642/14, Legalis nr 1331168; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 września 1997 r., III CZP 45/97, Legalis nr 42691; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 czerwca 2018 r., VII AGa 339/18, Legalis nr 1822165; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 marca 2017 r., I ACa 125/16, Legalis nr 2121613; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lipca 2002 r., I ACa 1619/01, Legalis nr 58886.

¹⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, Legalis nr 1460333; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 czerwca 2018 r., VII AGa 339/18, Legalis nr 1822165.

¹⁷ Por. J. Kuropatwiński, *Umowne rozporządzenie...*, s. 275-276.

3. Skutek rozporządzający przelewu wierzytelności przyszłej

W polskiej cywilistyce przyjęto romańską koncepcję czynności o podwójnym skutku, zgodnie z którą skutek obligacyjny oddziałuje – co do zasady – wyłącznie pomiędzy stronami węzła zobowiązaniowego, a do przejścia prawa podmiotowego konieczne jest wystąpienie skutku rozporządzającego, wywołującego skutek *erga omnes*¹⁸.

W teorii prawa cywilnego ścierają się co najmniej dwa poglądy. Według pierwszego, dokonywane przez strony czynności zobowiązaniowe wywołują skutek rozporządzający z mocy ustawy. Według drugiego poglądu, czynność prawna stron zawiera w sobie zarówno skutek zobowiązujący, jak i rozporządzający, który nie występuje z mocy prawa, lecz czynności dokonanej przez strony. Obecnie przeważająco przyjmuje się pierwszy pogląd¹⁹.

Przejście praw podmiotowych w polskim prawie cywilnym jest oparte na zasadzie *nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet*²⁰. Literalne brzmienie art. 510 § 1 k.c. wskazywałoby, że bez względu na okoliczności, brak przepisu szczególnego lub wyraźnego postanowienia stron sprawia, że skutek rozporządzający wystąpi. Jednak wykładni tego przepisu należy dokonywać nie tylko z perspektywy jego literalnego brzmienia, ale i wykładni systemowej oraz zasad prawa cywilnego.

Należy podzielić pogląd, że skutek rozporządzający następuje z mocy ustawy. Jednak do jego wystąpienia konieczne jest, aby w majątku cedenta wierzytelność już istniała. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w przypadku przelewu wierzytelności przyszłych.

Przyjęcie, że skutek rozporządzający przelewu wierzytelności przyszłych następowałby – zgodnie z literalnym brzmieniem art. 510 § 1 k.c. – w momencie zawarcia umowy cesji, pociągałoby za sobą naturalną konsekwencję, że możliwe jest przeniesienie przez cedenta do majątku cesjonariusza prawa, którego cedent w momencie zawarcia umowy jeszcze nie ma.

Umowa przelewu wierzytelności przyszłych nie jest umową wyłącznie zobowiązującą (art. 510 § 1 k.c.). **W przypadku wierzytelności przyszłych, skutek rzeczowy powstaje później niż moment zawarcia umowy (odciążenie w cza-**

¹⁸ J. Grykiel, A. Olejniczak, Z. Radwański, *Czynności prawne o skutkach zobowiązujących lub rozporządzających oraz czynności przysparzające*, [w:] Z. Radwański (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 2, Warszawa 2019, s. 263-264.

¹⁹ Por. A. Brzozowski, *Umowy zobowiązujące i rozporządzające*, [w:] K. Osajda (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 5, Warszawa 2020, s. 505.

²⁰ Por. K. Szczepanowska-Kozłowska, *Przeniesienie prawa*, [w:] M. Stec (red.), *Prawo umów handlowych. System Prawa Handlowego*, t. 5B, Warszawa 2020, s. 564-555.

sie skutku rzeczowego). Skutek rzeczowy następuje z mocy ustawy w pierwszym, możliwym terminie, czyli wtedy, kiedy wierzytelność powstaje²¹.

Pogląd ten, dogmatycznie bardziej uzasadniony, znacząco osłabia praktyczny wymiar przelewu wierzytelności jako formy zabezpieczenia. Przyjęcie bowiem, że skutek rozporządzający następuje dopiero w momencie powstania wierzytelności, sugeruje, że wierzytelność powstaje najpierw w majątku cedenta i sekundzie jurydycznej zostaje przeniesiona do majątku cesjonariusza. Powyższa koncepcja jest poddawana krytyce²².

4. Świadczenia z tytułu czynszu najmu

Przelew wierzytelności przyszłych jest bardzo popularną formą zabezpieczania spłaty pożyczki lub kredytu w obrocie profesjonalnym. Jest to zwłaszcza dostrzegalne w przypadku dłużników profesjonalnie wynajmujących lokale użytkowe (np. galerie handlowe, biurowce, etc.).

Umowa najmu jest umową nazwaną, wzajemną, stypizowaną w art. 659 i n. k.c. Do jej *essentialia negotii* należą oznaczenie przedmiotu najmu oraz czynszu. Zgodnie z powszechnie przyjmowanym, zarówno w doktrynie prawa jak i judykaturze, stanowiskiem czynsz z tytułu najmu ma charakter świadczenia okresowego²³.

Zgodnie z właściwością natury stosunku najmu, świadczenia okresowe z tytułu czynszu powstają wraz z każdym, kolejnym, oznaczonym w umowie najmu okresem (zazwyczaj miesięcznym). W momencie zawierania umowy najmu wynajmujący nie posiada roszczenia o zapłatę czynszu za miesiąc, który nastąpi np. rok po zawarciu umowy, bowiem świadczenie to jeszcze nie powstało.

Praktyczne skutki takiego stanu rzeczy są nie do przecenienia na gruncie prawa restrukturyzacyjnego w przypadku dokonania przez wynajmującego przelewu wierzytelności przyszłych z tytułu czynszu najmu (np. w okresie budowy

²¹ Por. A. Szlęzak, *Cesja wierzytelności przyszłych, pojęcie wierzytelności przyszłej, umowa przelewu, kolizja przelewu wierzytelności przyszłej z jej zajęciem w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, czynność prawna o podwójnym skutku, skutek ex tunc/ex nunc*. Glosa do wyroku SN z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018, nr 1, s. 43 i n.; J. Kuropatwiński, *Cesja wierzytelności przyszłych, pojęcie wierzytelności przyszłej, umowa przelewu, kolizja przelewu wierzytelności przyszłej z jej zajęciem w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, czynność prawna o podwójnym skutku, skutek ex tunc/ex nunc*. Glosa do wyroku SN z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, „Orzecznictwo Sądów Polskich”, 2018, nr 1, s. 34 i n.; K. Szczepanowska-Kozłowska, *op.cit.*, s. 564; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2017 r., III CSK 274/16, Legalis nr 1657907.

²² W szczególności: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, Legalis nr 1460333.

²³ J. Górecki, G. Matusik [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 659, teza 23; K. Pietrzykowski [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. 2 Komentarz*, Warszawa 2021, art. 659, nb. 19; M. Grochowski, K. Królikowska, R. Strugała [w:] M. Stec (red.), *Prawo umów handlowych. System Prawa Handlowego, t. 5A*, Warszawa 2020, s. 1014; J. Panowicz-Lipska [w:] M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny, t. 3 Komentarz*, Warszawa 2019, art. 659, teza 7; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., III CK 640/04, Legalis nr 71471.

biurowca), bowiem opisane wcześniej koncepcje wystąpienia skutku rzeczowego cesji prowadzą do odmiennych konsekwencji wobec masy układowej/sanacyjnej.

5. Przelew wierzytelności przyszłych a postępowanie restrukturyzacyjne

Momentem granicznym dla przyspieszonego postępowania układowego, postępowania układowego oraz postępowania sanacyjnego jest dzień ich otwarcia, będący swoistą granicą dla wyznaczenia wierzytelności wchodzących do układu, mienia dłużnika wchodzącego do masy układowej/sanacyjnej oraz określenia zobowiązań, które są zobowiązaniami bieżącymi. Po dniu otwarcia jednego z wyżej wymienionych postępowań²⁴ czynności dłużnika są poddane rygorom prawa restrukturyzacyjnego. Niedopuszczalne jest zaspokajanie wierzycieli, których wierzytelności są objęte układem z mocy prawa, w sposób inny niż opisany w ustawie, czego celem jest wyeliminowanie wybiórczego zaspokajania wierzycieli przez dłużnika.

Jak już podkreślono, status przelanych wierzytelności przyszłych jest sporny z perspektywy prawa restrukturyzacyjnego. Obie koncepcje miejsca i czasu wystąpienia skutku rzeczowego mają bowiem dalekosiężne skutki prawne na gruncie postępowań restrukturyzacyjnych.

Pogląd pierwszy prowadzi do konstatacji, że w momencie powstania wierzytelności w majątku cedenta, po otwarciu wobec niego postępowania restrukturyzacyjnego, nie byłoby możliwe przejście w sekundzie logicznej wierzytelności do majątku cesjonariusza. Wierzytelność ta weszłaby do masy sanacyjnej i podlegałaby rygorom prawa restrukturyzacyjnego, ograniczając zarazem wybiórcze zaspokajanie poszczególnych wierzycieli. Konsekwentnie za niedopuszczalne należałoby uznać obciążenie – po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego – składników majątku dłużnika cesją na zabezpieczenie wierzytelności powstałej przed otwarciem postępowania restrukturyzacyjnego²⁵.

Stosowanie drugiego poglądu nie wpływałoby na dopuszczalność i skuteczność przelewu wierzytelności przyszłej z perspektywy prawa restrukturyzacyjnego. Przy przyjęciu, że będąca przedmiotem przelewu wierzytelność

²⁴ W dalszej części artykułu, przez postępowanie restrukturyzacyjne należy rozumieć zarówno przyspieszone postępowanie układowe, postępowanie układowe, jak i postępowanie sanacyjne, ponieważ dalsza analiza dotyczy każdego z tych postępowań w tej samej mierze (por. art. 273, 295 i 297 p.r.).

²⁵ Por. wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 czerwca 2021 r., IX GC 770/19, niepubl.; postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 19 marca 2021 r., niepubl.; postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 stycznia 2017 r., XX GCo 435/16, www.orzeczenia.ms.gov.pl [dostęp: 15.09.2021 r.].

przyszła materializuje się bezpośrednio w majątku cesjonariusza (wierzyciela), za nietrafne należy uznać utożsamianie powstania takiej wierzytelności jako obciążonej na rzecz wierzyciela z rozporządzeniem nią dokonywanym przez dłużnika po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego²⁶. Konkluzji tej nie zmienia też brzmienie art. 249 p.r., gdyż traktowanie cesji wierzytelności jako zastawu uwarunkowane jest jej istnieniem. Dopiero zaś z momentem, kiedy wierzytelność przyszła zaistnieje się w majątku cesjonariusza (wierzyciela), możliwe jest odpowiednie zastosowanie do takiej wierzytelności i do wierzytelności nią zabezpieczonej przepisów prawa restrukturyzacyjnego dotyczących zastawu oraz wierzytelności zabezpieczonych zastawem²⁷.

Z kolei koncepcja mieszana opiera się na badaniu każdej cesji wierzytelności przyszłej *in concreto*, uzależniając miejsce i czas powstania skutku rzeczowego od stopnia oznaczenia danej wierzytelności przyszłej w momencie zawierania umowy cesji.

De lege lata za trafny należy przyjąć pierwszy z prezentowanych poglądów. Skutek rozporządzający przelewu wierzytelności przyszłych następuje wraz z momentem powstania wierzytelności. Po dniu otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego stosowane odpowiednio przepisy o wierzytelnościach zabezpieczonych zastawem uniemożliwiają wystąpienie skutku rzeczowego przelewu wierzytelności przyszłych, a tym samym wierzytelności te stanowią składnik masy układowej/sanacyjnej. W przypadku powszechnie występujących cesji wierzytelności przyszłych z tytułu najmu (np. przelew wszystkich wierzytelności z tytułu czynszów najmu ze wszystkich zawieranych przez dłużnika umów w przyszłości) wydaje się, że również zastosowanie koncepcji mieszanej sprowadza się do powstania wierzytelności w majątku cedenta.

6. Cesja wierzytelności przyszłych a bezskuteczność postanowień w stosunku do masy układowej/sanacyjnej

Nie tracąc z pola widzenia faktu przyjmowania przez część praktyków prawa restrukturyzacyjnego drugiego z powyżej opisanych poglądów, należy następnie zbadać, czy w takim przypadku zastosowanie może znaleźć art. 248 p.r., normujący bezskuteczność postanowień umowy wobec masy układowej/sanacyjnej.

²⁶ Zob. K. Jeleński, *Problemy z cesją wierzytelności w postępowaniu restrukturyzacyjnym*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 4/2017, nr 10, s. 104–105.

²⁷ *Ibidem*, s. 105.

Również na gruncie art. 248 p.r. występuje spór, czy możliwe jest jego zastosowanie do umowy cesji wierzytelności przyszłej. Według K. Jeleńskiego nie można zastosować instytucji bezskuteczności, ponieważ naruszałoby to prawa wierzyciela²⁸. Na przeciwnym stanowisku stoi z kolei Rafał Adamus²⁹, wywodząc, że umowy cesji wierzytelności mogą zostać uznane za bezskuteczne w stosunku do masy układowej w rozumieniu art. 248 p.r., jeśli poprzez analizę stanu faktycznego, a w szczególności poprzez rachunek ekonomiczny, zostanie wykazane, że uniemożliwiają one albo utrudniają osiągnięcie celu postępowania restrukturyzacyjnego. Pogląd ten zaaprobował m.in. Sąd Okręgowy w Warszawie³⁰.

Przy przyjęciu, że skuteczności przelewu wierzytelności przyszłych nie wyłączają art. 246 ust. 1 w zw. z art. 249 p.r., należy uznać, że może być ona obarczona sankcją bezskuteczności, w sytuacji gdy trwanie takiej umowy uniemożliwia albo utrudnia osiągnięcie celu przyspieszonego postępowania sanacyjnego. Nie narusza to również art. 3 ust. 1 p.r. Ustawodawca intencjonalnie nie zawarł w art. 248 p.r. **żadnych kryteriów wartościujących, bowiem ocena postanowień umownych winna być dokonana właśnie przez pryzmat założeń aksjologicznych postępowania restrukturyzacyjnego, które zostały wyrażone w art. 3 ust. 1 p.r.**³¹. Wartościując daną klauzulę umowną z perspektywy art. 248 p.r., konieczne jest przesądzenie, czy słuszne prawo wierzyciela zabezpieczonego nie sprzeciwia się ubezskutecznieniu w konkretnym stanie faktycznym. Trafnie wskazuje w tym aspekcie R. Adamus, że w konsekwencji takiej konstrukcji norm prawnych, dwie umowy o takiej samym brzmieniu, różniące się między sobą tylko wartością, mogą na płaszczyźnie art. 248 p.r. podlegać różnym skutkom prawnym³².

Podsumowując, nawet przy przyjęciu nietrafnego zdaniem autorów poglądu o powstaniu wierzytelności od razu w majątku cesjonariusza, istnieją podstawy do zbadania ewentualnej bezskuteczności przelewów wierzytelności przyszłych wobec masy układowej/sanacyjnej.

²⁸ Odmienne: K. Jeleński, *Problemy z cesją wierzytelności w postępowaniu restrukturyzacyjnym*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 4/2017, nr 10, s. 106. Tak też – jak się wydaje – S. Gurgul [w:] S. Gurgul (red.), *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 248.

²⁹ R. Adamus, *Cesja wierzytelności przyszłych a postępowanie restrukturyzacyjne*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 4/2016, nr 6, s. 93.

³⁰ Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 stycznia 2017 r., XX GCo 435/16, www.orzeczenia.ms.gov.pl [dostęp: 15.09.2021 r.].

³¹ Por. D. Chrapoński [w:] A. Torbus, A.J. Witosz, A. Witosz (red.), *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2016, art. 248.

³² R. Adamus, *op.cit.*, s. 93.

7. Wnioski

Do przelewu wierzytelności przyszłych z tytułu czynszów najmu należy stosować teorię nabycia pośredniego, zgodnie z którą wierzytelność przyszła najpierw powstaje w majątku cedenta, by – zgodnie z zasadą *nemo plus iuris* oraz art. 510 § 1 k.c. – w sekundzie juredydycznej przeszła do majątku cesjonariusza (skutek rozporządzający).

Powstanie wierzytelności z tytułu czynszu najmu za konkretny okres rozliczeniowy po dniu otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego jest nieskuteczne w zakresie skutku rzeczowego wobec restrukturyzacji cedenta – wierzytelność wchodzi w skład masy układowej/sanacyjnej.

W razie przyjęcia teorii nabycia bezpośredniego, w ramach której wierzytelność powstaje od razu w majątku cesjonariusza (nawet przy oddalonym w czasie skutku rzeczowego), należy zbadać postanowienia umowy cesji z perspektywy bezskuteczności wobec masy układowej/sanacyjnej w rozumieniu art. 248 p.r.

Bibliografia

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. 2020 poz. 1740).
2. Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. 2021 poz. 1588).

Książki i artykuły naukowe:

1. Adamus R., *Cesja wierzytelności przyszłych a postępowanie restrukturyzacyjne*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 4/2016, nr 6.
2. Brzozowski A. [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1 *Komentarz*, Warszawa 2020.
3. Brzozowski A., *Umowy zobowiązujące i rozporządzające*, [w:] K. Osajda (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 5, Warszawa 2020.
4. Chrapoński D. [w:] A. Torbus, A.J. Witosz, A. Witosz (red.), *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2016.
5. Górecki J., Matusik G. [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 659.
6. Grochowski M., Królikowska K., Strugała R. [w:] M. Stec (red.), *Prawo umów handlowych. System Prawa Handlowego*, t. 5A, Warszawa 2020.
7. Grykiel J., Olejniczak A., Radwański Z., *Czynności prawne o skutkach zobowiązujących lub rozporządzających oraz czynności przysparzające*, [w:] Z. Radwański (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 2, Warszawa 2019.

8. Gurgul S. [w:] S. Gurgul, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2020.
9. Jeleński K., *Problemy z cesją wierzytelności w postępowaniu restrukturyzacyjnym*, „Doradca Restrukturyzacyjny” 4/2017, nr 10.
10. Kuropatwiński J., *Cesja wierzytelności przyszłych, pojęcie wierzytelności przyszłej, umowa przelewu, kolizja przelewu wierzytelności przyszłej z jej zajęciem w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, czynność prawna o podwójnym skutku, skutek ex tunc/ex nunc. Glosa do wyroku SN z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, „Orzecznictwo Sądów Polskich”, 2018, nr 1.*
11. Kuropatwiński J., *Umowne rozporządzenie wierzytelnością przyszłą*, Toruń 2007.
12. Lackoroński B., *Skutki czynności prawnych w czasie*, Warszawa 2019.
13. Machnikowski P. [w:] K. Osajda (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, t. 5, Warszawa 2020.
14. Mojak J. [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. 2 Komentarz*, Warszawa 2021.
15. Panowicz-Lipska J. [w:] M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny. t. 3 Komentarz*, Warszawa 2019.
16. Pietrzykowski K. [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, t. 2 Komentarz*, Warszawa 2021.
17. Sobolewski P. [w:] E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 509.
18. Sobolewski P. [w:] K. Osajda, *Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna*. t. 3A, Warszawa 2017.
19. Szczepanowska-Kozłowska K., *Przeniesienie prawa*, [w:] M. Steca (red.), *Prawo umów handlowych. System Prawa Handlowego*, t. 5B, Warszawa 2020.
20. Szlęzak A., *Cesja wierzytelności przyszłych, pojęcie wierzytelności przyszłej, umowa przelewu, kolizja przelewu wierzytelności przyszłej z jej zajęciem w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, czynność prawna o podwójnym skutku, skutek ex tunc/ex nunc. Glosa do wyroku SN z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018, nr 1.*
21. Zagrobelny K. [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2016.
22. Zawada K. [w:] A. Olejniczak (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, t. 6, Warszawa 2018.

Orzecznictwo:

1. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2018 r., I CSK 472/17, Legalis nr 1746754.
2. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2017 r., III CSK 274/16, Legalis nr 1657907.
3. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2017 r., III CSK 129/16, Legalis nr 1618173.
4. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, Legalis nr 1460333.
5. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2015 r., I CSK 642/14, Legalis nr 1331168.
6. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 210/07, Legalis nr 95716.
7. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 157/05, Legalis nr 92766.
8. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., III CK 640/04, Legalis nr 71471.
9. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2003 r., V CK 169/02, Legalis nr 61172.
10. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2003 r., V CKN 345/01, Legalis nr 58247.
11. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2002 r., III CKN 346/01, LEX nr 345523.
12. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 września 1997 r., III CZP 45/97, Legalis nr 42691.
13. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 czerwca 2018 r., VII AGa 339/18, Legalis nr 1822165.
14. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 marca 2017 r., I ACa 125/16, Legalis nr 2121613.
15. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lipca 2002 r., I ACa 1619/01, Legalis nr 58886.
16. Wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 czerwca 2021 r., IX GC 770/19, niepubl.
17. Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 stycznia 2017 r., XX GCo 435/16, www.orzeczenia.ms.gov.pl [dostęp: 15.09.2021 r.].
18. Postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 19 marca 2021 r., niepubl.